

Jędrzej Maśnicki
Uniwersytet Warszawski

Wielopłaszczyznowe badanie nauk prawnych – konferencja naukowa „Prawo i...” *Zasadność interdyscyplinarnego ujęcia prawa*, 2–3.12.2011 r.

W dniach 2–3.12.2011 r. na Uniwersytecie Warszawskim odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa zatytułowana „Prawo i...” *Zasadność interdyscyplinarnego ujęcia prawa*. Wydarzenie, które zgromadziło ponad 20 prelegentów oraz kilkudziesięciu słuchaczy i gości, zostało zorganizowane przez Koło Naukowe Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej we współpracy z Kołem Młodych IVR. Była to już druga konferencja, która mogła dojść do skutku dzięki współpracy tych organizacji. Pierwsza miała miejsce w dniach 12–13.12.2009 r. i została poświęcona problematyce badań z wykorzystaniem ludzkich embrionów jako problemowi z pogranicza etyki i prawa. Ponadto w roku akademickim 2010/2011 zorganizowano cykl kilkunastu spotkań poświęconych interdyscyplinarnemu podejściu do różnorodnych zagadnień prawnych. Spotkania koła, których gośćmi byli m.in. prof. Marek Zirk-Sadowski, dr hab. Wojciech Załuski, dr hab. Katarzyna Marciniak oraz dr hab. Szymon Wróbel, stanowiły swoiste preludium do obrad konferencji, pozwalając uczestniczącym w nich studentom i doktorantom na wcześniejsze przemyślenie jej tematu i samodzielłą prezentację wyników rozwijanych tą drogą zainteresowań.

Postulat interdyscyplinarnego ujęcia prawa jest ściśle związany z różnymi koncepcjami wielopłaszczyznowego badania zjawisk prawnych. Pierwsza z nich została sformułowana w polskiej literaturze przedmiotu jeszcze na początku lat 30. przez J. Lande, który wyróżnił następujące płaszczyzny poznania prawa: logiczno-idealną (językową), socjologiczną i psychologiczną¹. Koncepcja ta została rozwinięta następnie przez J. Wróblewskiego, który opisywał prawo jako złożone zjawisko społeczne, wyodrębniając, poza wyżej wskazanymi, również aksjologiczną płaszczyznę badawczą². Właśnie ten ostatni element badań nad prawem wzbudzał najwięcej kontrowersji, niektórzy całkowicie odrzucali istnienie płaszczyzny aksjologicznej, odmawiając jej charakteru naukowego³.

¹ Por. szerzej w tej kwestii A. Delorme, *Socjologiczna a psychologiczna płaszczyzna badania prawa*, „Państwo i Prawo” 1968/10, s. 579–581.

² J. Wróblewski, *Zagadnienia przedmiotu i metody teorii państwa i prawa*, „Państwo i Prawo” 1962/11.

³ K. Opalek, *Przedmiot prawoznawstwa a problem tzw. płaszczyzn prawa*, „Państwo i Prawo” 1969/6, s. 991, stwierdził: „Płaszczyzna aksjologiczna (wartości jako przedmiot nauki prawa) nie może być uznana za odrębną, ponieważ wartościowanie prawa zostaje z jednej strony ujęte w kategorii zjawisk prawnych, a z drugiej znaczeń (norm i ocen)”.

Kolejnym elementem miała być wyróżniona przez S. Ehrlicha płaszczyzna historyczna⁴. Nie brakowało jednak i głosów sceptycznych wobec swoistej popularności w wyróżnianiu nowych nurtów prawoznawstwa. Z. Ziemiński w następujących słowach podsumował ten etap dyskusji akademickiej: „Można zresztą mnożyć ilość owych «płaszczyzn» czy aspektów badawczych, byle tylko znaleźli się ludzie gotowi dopatrzeć się jakichś walorów poznawczych wyodrębnienia badań w jakimś nowym aspekcie i umieli swoje stanowisko uargumentować w sposób przekonujący”⁵. Problemem okazało się praktyczne realizowanie postulatów wyjścia poza dogmatykę prawa rozumianą jako zawężanie obszaru badawczego do warstwy językowej. Pod koniec lat 80. S. Ehrlich w następujących słowach podsumował postawę dość powszechnie przejawianą wówczas przez przedstawicieli doktryny: „Teoretycy «dogmatyki prawa» i normatywiści przypominają owych wytrawnych smakoszy, którym subtelna analiza menu zastępuje biesiadę”⁶.

Wywołana na początku lat 60. ubiegłego stulecia dyskusja powraca również i dziś, o czym świadczy choćby hasło przewodnie nadane XX Jubileuszowemu Zjazdowi Katedr Teorii i Filozofii Prawa: *Integracja zewnętrzna i wewnętrzna prawoznawstwa*. Kierując się z jednej strony dorobkiem polskiej teorii prawa, z drugiej – dyrektywą metodologiczną sformułowaną przez E.L. Rubina⁷, organizatorzy konferencji *Zasadność interdyscyplinarnego ujęcia prawa* postawili sobie za cel prezentację tytułowego zagadnienia w ramach kilku sekcji tematycznych będących tytułami modułów dyskusyjnych. W pierwszych dwóch: *Zasadność interdyscyplinarności* oraz *Analiza wybranych przypadków zastosowania metody interdyscyplinarnej*, zostały zaprezentowane różnorodne nurty wielopłaszczyznowego ujęcia prawa, od analizy filozoficznej (referaty mgr. P. Blusa, mgr K. Krupy-Lipińskiej), poprzez refleksję metodologiczną (referat mgr. J. Łakomego), po nauki kognitywne (wystąpienie mgr. M. Romanowicza), nurty antropologiczne (referat D. Bożek) oraz zastosowanie metody interdyscyplinarnej na płaszczyźnie prawa konstytucyjnego (referat M. Żuralskiej). Szczególnie interesującym elementem wspomnianych modułów była dyskusja, w której moderatorzy, dr A. Kuźniar oraz prof. T. Stawecki, oraz licznie zgromadzeni uczestnicy mogli przekazać nie tylko pochlebne uwagi pod adresem prelegentów. Pierwszy dzień konferencji zwieńczony został dyskusją wokół zagadnień związanych z ekonomiczną analizą prawa, którą zapewniły referaty M. Tusznio, mgr M. Chmury, K. Dobosza i M. Scheibe oraz M. Firleja.

Drugi dzień konferencji zdominowało socjologiczne ujęcie prawa. Związkom prawa i socjologii zostało poświęconych aż pięć referatów (wedle kolejności wystąpień prelegentami byli: mgr M. Szelań-Dylewski, A. Szydło, M. Wróbel, mgr A. Maria Wróblewska, J. Maśnicki, mgr D. Lorek). Znaczny rozrzut tematyczny uniemożliwiał ich bardziej dokładną klasyfikację, ale wszystkie razem tworzyły pewną metodologiczną całość. Żywemu zainteresowaniu i zaangażowaniu kilkudziesięcioosobowej publiczności w dyskusję sprzyjał moderator – dr J. Winczorek. Ostatnim już modułem tematycznym, poprowadzonym przez mgr. M. Romanowicza, były wzajemne relacje prawa i literatury, przybliżone przez mgr. Ł. Mirochę, M. Juzaszka, M. Wycykał oraz M. Leźnickiego.

Podsumowując, konferencja należała do udanych, o czym świadczy nie tylko subiektywne przekonanie jej uczestników, ale będąca w fazie druku książka. Do udzia-

⁴ S. Ehrlich, *O tak zwanej dogmatyce prawa (pismo polemiczne z zakresu metodologii prawa)*, w: S. Ehrlich (red.), *Studia z teorii prawa*, Warszawa 1965, s. 44–55.

⁵ Z. Ziemiński, *O trudnościach rozwoju teoretycznej problematyki prawoznawstwa*, „Państwo i Prawo” 1968/8–9, s. 223.

⁶ S. Ehrlich, *Dynamika norm*, Warszawa 1988, s. 312.

⁷ E.L. Rubin, *Law and the methodology of law*, „Wisconsin Law Review” 1997.

łu w publikacji zatytułowanej *Zasadność interdyscyplinarnego ujęcia prawa* zostali zaproszeni wszyscy obecni podczas grudniowych obrad. W tym miejscu pragnę wyrazić niezmierną wdzięczność pracownikom naukowym, którzy zgodzili się współpracować ze znacznie mniej doświadczonymi autorami i w toku recenzji doprowadzili do wielu poprawek podwyższających merytoryczną wartość nadesłanych tekstów. W imieniu koła naukowego chciałbym szczególnie podziękować prof. T. Staweckiemu oraz mgr. M. Romanowiczowi, którzy swoją dobrą radą i pomocą bezustannie wspierali nasze wysiłki skoncentrowane na interdyscyplinarnym badaniu przedmiotu nauk prawnych. Wyrażając wdzięczność, nie sposób pominąć również Rady Konsultacyjnej ds. Studenckiego Ruchu Naukowego przy JM Rektorze UW, której decyzja umożliwiła sfinansowanie przedsięwzięcia ze środków uniwersytetu.